

Голуб Ірина Вячеславівна,
студентка II курсу другого (магістерського)
рівня спеціальності «Бібліотечна, інформацій-
на та архівна справа»
Навчально-наукового інституту
менеджменту та підприємництва
Державного університету інформаційно-
комунікаційних технологій.

Науковий керівник:

К.І. Климова, кандидат історичних наук, доцент кафедри Докумен-
тознавства та інформаційної діяльності Державного університету ін-
формаційно-комунікаційних технологій.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ГЕНЕАЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У дослідженні проаналізовано вплив інноваційних технологій на розши-
рення можливостей генеалогічних досліджень. Розглянуто цифровізацію
архівних, документів генеалогічного характеру, вклад FamilySearch International
та державних архівів України у створення цифрового фонду генеалогічної доку-
ментації, презентацію генеалогічної інформації у соціальних мережах, можли-
вості автоматичного зчитування рукописів і краудсорсингові моделі індексування.

Ключові слова: генеалогічні дослідження; цифровізація архівів;
FamilySearch International; електронні архівні ресурси; краудсорсинг; HTR-тех-
нології; генеалогічні платформи соціальних мереж; інноваційні технології.

Постановка проблеми в контексті сучасної науки. Інноваційні технології докорінно змінюють генеалогічні дослідження, забезпечуючи швидкий доступ до оцифрованих архівів і нових інструментів пошуку. Цифрові платформи, НТР-технології та краудсорсинг розширюють можливості опрацювання джерел і підвищують точність реконструкції родоводів. З огляду на зростання суспільного інтересу до родової історії тема є актуальною та затребуваною.

Метою цієї статті є визначити роль інноваційних технологій у розширенні можливостей генеалогічних досліджень та аналіз їхнього впливу на доступність, ефективність і методи опрацювання генеалогічних джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання означеної проблеми і на які опирається автор. Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми цифровізації архівних ресурсів та їх застосування для історичних і генеалогічних досліджень, і на які опирається автор, здійснюють О. Левчук, З. Свердлик та І. Братусь. Теоретико-методологічною основою дослідження також стали праці О. Артеменкової, що розкривають питання популяризації генеалогічних студій в Україні в контексті інформаційних технологій, а також В. Бездрабка та Т. Новальської, які досліджують краудсорсингові моделі опрацювання документів.

З огляду на активне впровадження цифрових платформ, таких, як FamilySearch, та методів індексування джерел, доцільно звернутися до західних досліджень у цій сфері, які висвітлюють організацію цифрових архівних проєктів і їх використання для історичних досліджень. Український контекст при цьому залишається недостатньо опрацьованим, що зумовлює потребу в дослідженні національних практик цифровізації та їх впливу на розвиток генеалогічних студій.

Отже, існує певний теоретико-методологічний базис для проведення дослідження: поєднання аналізу цифрових архівів, практик краудсорсингу та специфіки національного контексту генеалогії, що дозволяє сформулювати наукові завдання та обґрунтувати актуальність теми.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням авторських положень. Інформаційні технології останніх десятиліть суттєво трансформували методологію, та інструментарій генеалогічних досліджень, розширили джерельну базу наукових студій з генеалогії. Якщо раніше реконструкція родоводу залежала виключно від можливостей роботи з архівними документами, то сьогодні ключову роль відіграє доступ до цифрових копій документів, електронних баз даних, автоматизованих систем пошуку й мережевих спільнот дослід-

ників. Мережеві ресурси презентують широкий діапазон джерел генеалогічної інформації, доповнюючи архівні джерела. Інноваційні технології змінюють способи виявлення, співставлення, методи аналізу джерельної інформації, визначають сучасну динаміку розвитку генеалогічних досліджень. Питання впливу інформаційних технологій на родознавчі студії, зокрема, популяризації генеалогічних досліджень в архівах України вже було предметом розгляду науковців (Артеменкова, 2023: 212). Однак, вплив інноваційних технологій на можливості генеалогічних досліджень, а саме розширення джерельної бази наукових студій з генеалогії, методів пошуку генеалогічної інформації, залишилися поза увагою генеалогів.

У вирішенні евристичних завдань генеалогії важливу роль відіграє цифровізація архівних документів, що містять генеалогічну інформацію. Оцифрування архівних фондів стало важливим чинником розширення дослідницьких можливостей. Воно забезпечує створення величезних масивів відкритих електронних ресурсів, що дозволяють вивчати родинну історію без фізичного доступу до архівосховищ. Завдяки цифровим копіям метричних та актових книг, ревізських списків, сповідальних відомостей, матеріалів ревізій (переписів населення), посімейних, призовних, формулярних списків та інших джерел, дослідники можуть здійснювати пошук паралельно в документах різного походження, що раніше вимагало значних часових та фінансових витрат (Бачинська, 2020).

Особливо вагомим є внесок історико-генеалогічна організація FamilySearch (колишнє Генеалогічне товариство штату Юта), що протягом десятиліть реалізує масштабні проєкти оцифрування архівних документів не лише в США, а й по всьому світу. Співпраця організації з архівами України дозволила створити цифрові копії багатьох фондів, серед яких – метричні книги та сповідальні розписи XIX – початку XX ст., окремі документи радянського періоду, матеріали фондів РАГСів. За даними FamilySearch, станом на 2023 рік оцифровано понад 10 млн документів українських архівів, які поступово вводяться у відкритий доступ.

Українські державні архіви також реалізують власні програми цифровізації документів та довідкового апарату. Згідно з даними Укрдержархіву, щороку оцифровується від 800 до 1500 одиниць зберігання, зокрема ті, що мають підвищений науковий та генеалогічний інтерес (Левчук, 2020: 52–53). На регіональних рівнях створюються електронні каталоги, формуються окремі цифрові колекції та впроваджуються онлайн-сервіси читальних залів.

Попри певні правові обмеження доступу до документів, що містять персональні дані, для генеалогів цифровізація відкриває безпрецедентні можливості швидкого і надійного пошуку інформації.

Одним із найбільш інноваційних напрямів розвитку генеалогічних досліджень є застосування алгоритмів розпізнавання тексту (OCR та HTR-технологій). Системи машинного зчитування рукописних документів, що були недоступні 10–15 років тому, сьогодні активно інтегруються у роботу міжнародних платформ. В Європі такі технології використовує проєкт Transkribus, у США – FamilySearch та Ancestry. В Україні питання впровадження HTR-технологій поки перебуває на початковому етапі, однак перспективи є надзвичайно значними. Рукописні документи XIX – початку XX ст. ускладнюють роботу дослідників через варіативність почерків, архаїчні лексеми, згаслі тексти та інші пошкодження документів. Використання HTR-алгоритмів дозволяє автоматично розпізнавати такі тексти та формувати повнотекстовий пошук, що кардинально спрощує встановлення родинних зв'язків (Свердлик, 2018: 40–42).

Важливо підкреслити, що автоматизація не замінює архівіста або генеалога, але змінює процедуру дослідження – від ручного перегляду описів, справ до роботи з великими масивами даних та цифровими репрезентаціями документів.

Другий важливий аспект впливу інновацій на генеалогічні дослідження – розширення джерельної бази за рахунок презентації генеалогічної інформації із приватних збірань у соціальних мережах. Інноваційні технології перетворили генеалогічні дослідження на сферу масової участі. Онлайн-спільноти дискутують з питань генеалогії. Багато платформ активно залучають користувачів до індексування документів, що пришвидшує цифровізацію та розширює можливості доступу до інформації. Платформи FamilySearch та Geneanet створили інструменти, які дозволяють волонтерам самостійно вводити дані з оцифрованих джерел, формуючи індекси для повнотекстового пошуку (Бездрабко, 2025: 112–141).

В українському контексті подібні спільноти працюють у соцмережах («Генеалогія України» у Facebook, тематичні групи у Twitter), де дослідники обмінюються знахідками, проводять колективні розшифрування документів, встановлюють складні родинні зв'язки за непрямыми даними. Краудсорсинг компенсує проблему недостатньої кількості індексованих джерел, дозволяючи дослідникам співпрацювати у виявленні інформації, яка інакше була б майже недоступною.

Соціальні мережі змінили природу генеалогічної комунікації. Вони не лише забезпечують обмін інформацією, але й створюють нові канали популяризації історико-генеалогічних практик. Зокрема, Facebook, YouTube, Instagram та TikTok активно використовуються для публікації цифрових копій документів та ідентифікації осіб, пошуку родичів через алгоритми збігу інформації, популяризації методів роботи з архівами, створення міжнародних генеалогічних спільнот та поширення даних про міграційні історії родин.

Соціальні мережі не є архівним джерелом у класичному розумінні, однак вони формують нову інфраструктуру циркуляції генеалогічної інформації. Сучасні алгоритми рекомендацій сприяють тому, що дослідники отримують доступ до релевантних матеріалів значно швидше. Водночас виникають проблеми: неперевіреність інформації, небезпека маніпуляцій даними, ризики порушення приватності. Тому інноваційні технології потребують етичного контролю та стандартизації методів інтерпретації (Бачинська, 2020).

Останні роки демонструють тенденцію до створення інтегрованих платформ, які поєднують кілька видів джерел та дозволяють досліднику працювати з ними у єдиному цифровому середовищі. Міжнародні бази даних (Ancestry, MyHeritage, FamilySearch) інтегрують архівні документи, ДНК-генеалогію, приватні родоводи та індексовані записи. У перспективі така модель може бути реалізована й в Україні, що дозволить об'єднати регіональні цифрові проекти на базі Укрдержархіву. Перспективними напрямками є створення *національної електронної генеалогічної платформи*, впровадження штучного інтелекту для автоматичного визначення родинних зв'язків, машинне зіставлення даних із різних фондів, формування стандартів цифрової архівної метаданості та інтеграція архівних документів із даними переписів, еміграційних реєстрів, базами РАЦСів.

Усе це докорінно змінить можливості генеалогічних досліджень і дозволить включити українську генеалогію в міжнародну інфраструктуру цифрових історичних даних.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інноваційні технології значно розширили інструментарій генеалогічних досліджень, змінивши як методи роботи з джерельною базою, так і структуру взаємодії дослідників між собою. Цифровізація архівних фондів, краудсорсинг, машинне зчитування документів, інтегровані платформи та соціальні мережі утворюють нову інфраструктуру генеалогічної науки. У сучасному вимірі генеалогія перестає бути суто

пошуковою діяльністю – вона перетворюється на цифрову аналітику великих масивів персональної історичної інформації (Левчук, 2020: 52–53).

Водночас інновації породжують і нові виклики: нерівномірність цифровізації, правові обмеження доступу до персональних даних, необхідність перевірки достовірності матеріалів із соціальних мереж, стандартизації цифрових форматів та інтеграції національних ресурсів у міжнародний контекст. Проблемний аналіз технологічних змін у сфері генеалогічних досліджень є на сьогодні перспективним науковим напрямом.

Перспективи подальших досліджень полягають у вдосконаленні методів цифрової обробки архівних матеріалів, розвитку краудсорсингових моделей та створенні національної платформи, здатної об'єднувати різномірні генеалогічні дані. Вивчення цих напрямів сприятиме формуванню цілісного уявлення про вплив інноваційних технологій на генеалогічну науку та відкриє нові можливості для міждисциплінарного аналізу історичної інформації.

Список використаних джерел

- Артеменкова О.М. Інформаційні технології як інструмент популяризації генеалогічних досліджень в архівах України. Дис. доктора філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Київ, 2023. 212 с.
- Особливості практичного використання архівних документів у процесі проведення генеалогічних досліджень в Україні. URL: <https://journals.uran.ua/bdi/article/view/227087> (дата звернення: 13.11.2025).
- Левчук О. Архівні електронні інформаційні ресурси як джерело історичної інформації. *Архіви України*. 2020. № 325. С. 52–53.
- Свердлик З., Братусь І. Архівні документи як джерело дослідження документального забезпечення органів місцевого самоврядування. *Архіви України*. 2018. № 2. С. 40–42.
- Бездрабко В., Новальська Т. Блоги, блогінг і архіви: досвід, особливості, перспективи. *Український журнал бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2025. Вип. 15. С. 112–141.

References

- Artemenkova O.M. Information Technologies as a Tool for Promoting Genealogical Research in the Archives of Ukraine. PhD Dissertation in Information, Library and Archival Science. Kyiv, 2023. 212 p.
- Features of the Practical Use of Archival Documents in the Process of Conducting Genealogical Research in Ukraine. URL: <https://journals.uran.ua/bdi/article/view/227087> (13.11.2025).
- Levchuk O. Archival Electronic Information Resources as a Source of Historical Information. *Archives of Ukraine*. 2020. No. 325. pp. 52–53.
- Sverdlyk Z., & Bratus I. Archival Documents as a Source for Studying Documentation Support of Local Self-Government Bodies. *Archives of Ukraine*. 2018. № 2. pp. 40–42.
- Bezdrabko V., & Novalska T. Blogs, Blogging, and Archives: Experience, Features, Prospects. *Ukrainian Journal of Library and Information Science*. 2025. Issue 15. pp. 112–141.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND EXPANDED POSSIBILITIES FOR GENEALOGICAL RESEARCH

Iryna Golub, second-year student (master's degree) majoring in «Library, Information and Archival Studies» at the Educational and Scientific Institute of Management and Entrepreneurship of the State University of Information and Communication Technologies.

The study analyses the impact of innovative technologies on expanding the possibilities of genealogical research. It examines the digitisation of archival documents of a genealogical nature, the contribution of FamilySearch International and the state archives of Ukraine to the creation of a digital genealogical documentation fund, the presentation of genealogical information on social networks, the possibilities of automatic manuscript reading, and crowdsourcing indexing models.

Keywords: genealogical research; digitisation of archives; FamilySearch International; electronic archival resources; crowdsourcing; HTR technologies; genealogical social media platforms; innovative technologies.